

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

ECZEEM

toneelspel in één bedrijf

door

Gerardjan Rijnders

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
1998
Nr.2476

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste NEGEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens bvba
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens drie weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens bvba worden gestuurd.

Enkele dagen voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

© Gerardjan Rijnders

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Personen
PAUL
JOHAN
MOEDER
VADER
OPA
OMA
GROKJE
JONGEN
POSTBODE

PROLOOG

(Avond, Paul en Johan op waterfiets aan het strand. Op de achtergrond muziek: de vogeltjesdans)

JOHAN Weet je dat je van rennies aderverkalking krijgt.

PAUL Zonder rennies krijg ik het zuur.

JOHAN Zo heeft alles zijn grafkant.

PAUL Pleinvrees is een strop voor de schoenenindustrie.

JOHAN Tenzij die neuroten juist een extra straatje om lopen.

PAUL Ze blijven thuis of gaan naar de therapeut, per taxi.

JOHAN Of ze worden religieus.

PAUL Zijn d'r ook een hoop aan doodgegaan: aan het geloof.

JOHAN Voor het geloof. Da's anders.

(stilte)

Wegens verbouwing - aanbieding. 20 % korting: herentoupet. Zag ik ergens staan. Wat voor verbouwing zou dat zijn geweest.

PAUL Haartransplantatie. Een bloedbad.

(stilte)

'Alles is hier duurder sinds de democratie. Voor jou betalen we nu ook al hondenbelasting, hè Grokje?' *(Hij lacht.)* Over toupets gesproken.

JOHAN Mijn voeten doen pijn.

PAUL Suiker.

JOHAN Als ik naar boven kijk zo zonder lenzen zie ik heel merkwaardige sterren. Geen puntjes maar snoeren. Snoeren parels.

PAUL Heb je je lenzen uit? Word je wat minder kieskeurig?

JOHAN Trossen parels, echt. Ik zou ze zo kunnen plukken.

PAUL Lyrisch. Heb je van je moeder.

JOHAN Er klopt niets van. Die theorie over El Greco. Dat ie astmatisch was.

PAUL Dat je alles overdwers ziet of zo?

JOHAN Nee. Je ziet een vierkant als een rechthoek?

PAUL In de breedte of in de hoogte?

JOHAN Dat hangt ervan af.

PAUL Waar vanaf?
JOHAN Van hoe je het bent.
PAUL Wat bent. Een rechthoek?
JOHAN Nee. Astygmatisch.
PAUL Wat is dat dan?
JOHAN Dat ben ik.
PAUL Wat ben jij? Een tros parels?
JOHAN Astygmatisch. In zeer geringe mate.
PAUL Je ziet een kubus als een veel kleiner kubusje.
JOHAN Als een langwerpige kubus. Dus geen kubus meer.
Meer een beschuitblik, voor vierkant beschuit.
PAUL En een vierkant beschuit wordt een lange vinger.
JOHAN Zoiets. Zit in mijn oog en in dat van El Greco. Los van mijn kontaktlenzen. Maar het klopt niet. Het zou die lange jezussen verklaren. Hij zou in iedere kubus een wolkenkrabber hebben gezien. Hij was astygmatisch, dus schilderde hij alles veel langer dan het was. Maar dan had ie het ook gewoon kunnen schilderen zoals hij het zag en tegelijk zoals het ook echt was maar niet in z'n ogen.
PAUL Was ie niet astygmatisch?
JOHAN Misschien wel. Misschien niet. Als ik, zonder lenzen, die sterren zou schilderen, schilderde ik een tros parels. Maar dat komt omdat de hemel zo ver is. Mijn doek niet.
PAUL Welk doek?
JOHAN Waar ik op schilder.
PAUL Schilder jij nu ook al? Omdat je moeder tekent?
JOHAN Als ik zou schilderen en mijn doek was even ver als de hemel dan had ik dus een hele lange penseel. Maar dan schilderde ik wél gewone sterren, dus puntjes. Dus ook geen échte sterren, maar sterren op afstand gezien. Ik zie dan trossen parels. Die ik ook schilder. Jullie zien allemaal puntjes. Ook als ik trossen schilder, zet ik stippen, denk ik trossen, jullie sterren. Behalve mensen met lenzen. Heb ik gewoon de hemel nageschilderd. Vindt iedereen. Daar is dus niks aan.
PAUL Maar eigenlijk zijn het kubussen die sterren, die parels.

JOHAN Nee, stippen.

PAUL Had Goya dan lenzen?

JOHAN Nee. Greco.

PAUL Ja?

JOHAN Nee, natuurlijk niet.

PAUL Wat dan wel?

JOHAN Volgens mij niks.

PAUL Niet eens een bril?

JOHAN Als ik een lul zie van tien centimeter en die wil ik schilderen.

PAUL Zou ik niet doen.

JOHAN Dan schilder ik tien centimeter. Ik dénk een meter. Jij ziet tien centimeter. Omdat het doek vlak voor mijn neus staat.

PAUL Die lul.

JOHAN Nee, die is érgens. Geeft niet waar. Niet té ver natuurlijk.

PAUL Dat lijkt me ook.

JOHAN Onzin, die theorie.

PAUL Ik geloof dat ik zou roepen: 't Is rotverf, 't is kloteverf. Die verf dondert zo naar beneden. De zee in. Broeders, met deze verf wordt het koninkrijk der hemelen niet meer geschilderd.

JOHAN Dat wordt een fiasco.

PAUL Blijven ze toch hier. Niemand maakt ze wat. Zolang Spanje niet in de EEG zit, zitten zij veilig. En die democratie is een doodgeboren kindje.

JOHAN Dat schilderij van Goya dat is mooi. Die hond begraven in het zand. Klaarwakker. Maar begraven in het zand, alleen z'n kop d'r bovenuit.

PAUL Da's Grotje, die heeft z'n belasting wel betaald. En je ouders zitten er onder. Ergens onder het zand. Helemaal onder de verf. 't Is een huidziekte die verf!

JOHAN Zie je hem?

(Een jongen staat al een tijdje achter op het toneel.)

PAUL Met die benen en die veel te hoge taille?

JOHAN Heel Greco.
PAUL Meer dan een lange vinger.
JOHAN Misschien speelt m'n astygmatisch zijn me wel parten.
Of is het gewoon suiker.
PAUL Heeft je vader toch al.
JOHAN Is erfelijk.
PAUL Als ik lullen in de hemel wil schilderen, worden het allemaal rennies.
JOHAN Ik wil het nog één keer heel duidelijk uitleggen. Hij, Greco, zag iedere meter als één meter vijftig. Als ze verticaal waren. Dus als hij die meter zag, wilde schilderen, dan schilderde hij één meter. De lucht in. Dat zag hij als één vijftig. Maar verder iedereen als één meter. Dus als hij Jezus wilde schilderen zoals hij Jezus zag, dan schilderde hij hem zoals iedereen hem zag. Al dacht hij dat hij zo'n soort jongen schilderde.
PAUL Maar waarom schilderde hij dan zo'n soort jongen?
JOHAN Omdat ie dat wilde. Dat vond ie mooier. Daar was ie niet bang voor.
PAUL Kan ik me niet voorstellen.
JOHAN Ik wel. Ik denk dat ik er wel genoeg mee nemen kan. Ga je mee?
PAUL Nee, ik blijf hier. Ik zie je straks wel, misschien.
JOHAN Waarom? Wat is er?
PAUL Laat maar. Laat me in godsnaam alleen.
JOHAN Goed.

SCÈNE EEN

(Een kamer die met zo slechte verf is geschilderd, dat de hele kamer onder de afgebladderde verf zit, onder de schilfers. Achter een glazen deur horen we van tijd tot tijd een grote hond héél gevaarlijk blaffen en grommen. We zien slechts zijn contouren. Achterin de ruimte een groot raam dat uitziet op een zeer vijandige omgeving. Vader is in een hoek bezig een hor te verven. Moeder zit aan tafel en laat haar tekeningen aan Paul zien. Pauls nek zit in het verband.)

PAUL Heel mooi deze, vooral qua compositie. Dat sleutelgat zo schuin op rechts.

MOEDER Zo voelde ik me toen. Zo heb ik me m'n hele leven gevoeld. Tot ik Hem ontmoette.

PAUL Uw man?

MOEDER God. Ik zat onder het eczeem toen. Ik zag er uit als een overvolle asbak.

PAUL Zo zie ik er van binnen uit.

MOEDER Zo voelde ik me ook toen. De mensheid drukte z'n peuken op me uit. Ik had alles maar te slikken. In m'n eerste huwelijksnacht, de huwelijksnacht van m'n eerste huwelijk, in Djokjakarta kreeg ik diarree, alsof ik voorvoelde wat me nog te wachten stond. Niets dan bedrog allemaal. Toen ik bij het uitbreken van de oorlog de boot wilde nemen naar Australië, heeft mijn man, mijn eerste, dat geprobeerd te verhinderen. Zo gezagsgetrouw, hij droeg nooit een onderbroek. Alleen militairen mochten mee, vrouw en kinderen niet. Niemand hield zich daaraan. Hij wel. Toen de bommenwerpers kwamen, pakte ik ons kind op, mijn dochter, sleurde het de havens langs, het was in Soerabaja en smeekte de commandant om ons aan boord te laten. Ik heb geschreeuwd, het kind kon niet meer praten na het bombardement. Om half zes moest ik me melden, deed ik. Mijn man, die eerste, zag ik in de lounge. Nooit meer heeft ie tegen me gesproken. Diep beledigd. Nooit meer gezien vanaf dat we in Melbourne arriveerden. Mijn dochter heb ik Engels geleerd, ikzelf kon niets vergeten, niets achterlaten. Ik dacht dat ik hem toen ontmoette.

PAUL Uw man?

MOEDER Dat dééd ik. Néé. God.

(Het geluid van een bombardement. Door deze herrie valt er nog meer verf van het plafond.)

VADER Dit is geen Spanje meer, het lijkt hier wel Siberië. Wat een troep, net sneeuw.

MOEDER Heb ik altijd al gezegd. Die verf deugt niet.

VADER 't Is prima verf als je maar weet hoe het op te bren-

gen. Amateurs waren het. 't Is prima verf.

MOEDER Ruim jij het op?

VADER Straks.

MOEDER We arriveerden veilig in Australië. Mijn man, m'n eerste, weigerde ooit nog tegen me te praten, Wilde z'n dochtertje nooit meer zien. Omdat ik ons het leven had gered. 't Was een halfbloed. Die zoeken altijd compensatie voor de ontbrekende helft.

VADER Net flikkers.

PAUL En deze hier, zo donker?

MOEDER Zesenvijftig. De Suezcrisis, de Hongaarse revolte.

PAUL Had u toen al dat eczeem?

MOEDER M'n hele leven had ik dat totdat ik Hem ontmoette.

PAUL God?

MOEDER Maar onzichtbaar. M'n huid had zich gemobiliseerd, maar was nog niet overgegaan tot de aanval.

(Vader loopt naar de tafel.)

Wist je dat ook toen de benzine op de bon was? Toen ook al.

(Het geluid van een aanstormende trein. Ze drukt Paul tegen zich aan. De trein raast voorbij.)

Deed ie net alsof de benzine op was, midden op de spoorbaan. 'Grapje.' Bij hem raasde de alcohol door het bloed. Bij mij de hysterie. Ik hield niet van die 'grapjes'.

VADER Johan nog niet terug?

MOEDER Die is bij de apotheek.

VADER Dat weet ik.

MOEDER Dat is lang wachten hier. Apotheken in dit land hebben zich gebarricadeerd als bunkers. Sinds de democratie. Het volk kan de vrijheid niet aan. Het vliegt de bezitters naar de keel. Net Grokje.

VADER Alsof die hondsdol is. Hij is gewoon wat speels.

MOEDER Gewoon wat speels ja. Heb je de gaten gezien in z'n luchtpijp? Je keek er dwars doorheen. Het bloed spoot naar buiten.

VADER Valt wel mee.

MOEDER Alles valt mee, ja, behalve die verf. Die lazert naar beneden.

VADER Prima verf.

MOEDER Ja. Amateurs zeker, die broeders.

VADER Klungels.

MOEDER Doe het dan zelf.

VADER Daar ben ik toch mee bezig. Moet je eens opletten.

MOEDER D'r hoeft maar een trein door mijn hoofd te stormen en het huis zit al onder de schilfers. Ik hoop niet dat ze in Madrid opletten.

VADER Daar weten ze van wanten.

MOEDER Je gaat toch voor zaken?

VADER Natuurlijk ga ik voor zaken. Drie ton sleep ik binnen.

MOEDER Ik hoop het voor je. Voor ons. Ik moet het nog zien.

VADER Is er niks te drinken?

MOEDER Nog niet.

VADER Nog niet?

MOEDER Ga dan halen.

VADER Paul, ga jij even...

MOEDER Die jongen is zwaargewond. Die blijft hier.

VADER Zwaargewond. *(Hij gaat.)*

MOEDER Alle symptomen heeft ie van suiker. Slecht zicht, brandende voeten, maar suiker heeft ie niet. Hij overleeft me nog. Hij ruikt naar aceton.

(Door het raam zien we twee zeer bejaarde mensen haasje-over spelen.)

Dat doen ze nou iedere dag. Zo schattig. Sinds hun eigen zwembadje leeggewaaid is in een storm, komen ze iedere dag bij ons zwemmen. Zo vitaal nog en zo lief voor elkaar. 't Is hier de gezondste plek van heel Spanje. Laatst waren ze aan het vrijen, bij ons op het gras. Heb ik Grokje op af gestuurd. Ik vond het geen gezicht.

(Vader komt terug met één pilsje.)

MOEDER Heb je niks voor ons meegenomen?

VADER Wilden jullie dan iets?
MOEDER Had je op z'n minst kunnen vragen.
VADER Had dat dan gezegd.
MOEDER Ik hoef geen drank, maar Paul misschien. Wil jij iets, Paul?
PAUL Nou, nu ik dat pilsje zie.
MOEDER Haal jij d'r nog één?
VADER Ik?
MOEDER Goed, ik ga wel. *(Ze staat op en gaat.)* En trek een hemd aan, als ze straks komen.
VADER Wie komen?
MOEDER De Pflaunhelmpjes.
VADER Die rotmoffen.
MOEDER Wat maakt dat uit. Ze zijn negentig. Trek een hemd aan.
VADER Een hemd?
MOEDER Een hemd ja. *(Ze gaat. Vader gaat zitten en drinkt een pilsje.)*
VADER Toen ik haar ontmoette, voor het eerst, in Sydney, had ze net een abortus achter de rug. Nu maakt ze iedereen wijs dat kinderen van God komen.
PAUL 't Is een hele mooie vrouw geweest, dat zie je wel. Nóg wel zelfs.
VADER 't Was een verdomd lekker wijf. En in bed! Zij wilde altijd.
PAUL Dat heeft uw zoon dan van haar.
VADER Johan? Dat is toch een flikker.
PAUL Nou ja.
VADER Toch?
(Moeder komt op met een pilsje voor Paul. Zelf drinkt ze sinaasappelsap. Geluid van traag vliegende, zware bommenwerpers. Sydney.)
MOEDER Heb je hem nu al op?
VADER Nog lang niet.
MOEDER Bijna.
VADER 't Is oorlog. Je doet het toch wel in je broek. In die

machines. Is het niet van de drank dan wel van de angst. Dan maar liever van de drank.

PAUL Hoeveel heeft u er vermoord?

MOEDER Dat mag je niet vragen. 't Is oorlog. Die meneer doet z'n plicht. God beschikt.

PAUL Pappie deed toch ook z'n plicht.

MOEDER Die was fanatiek. Had ons bijna uitgeleverd aan de Jappen. Het kamp in.

(Geluid houdt op. Vader gaat weer verven.)

MOEDER *(wijst op een tekening)* Kijk, Hij kwam me toen vertellen dat mijn man, m'n eerste, opnieuw getrouwd was in Ceylon. Of wilde trouwen en dus scheiden wilde. Zat ik met mijn dochtertje in Sydney. Ik vond het een reuze charmante man. Moest hem alleen van de drank afhelpen, dacht ik toen. Ik moet haar alleen van God afhelpen, dacht hij toen. Ik had God nog niet eens ontmoet. Ik was een asbak. Kijk maar. Mijn dochtertje vroeg hem hoeveel mensen hij vermoord had.

PAUL 't Was oorlog.

MOEDER Nu zou ik natuurlijk nooit meer met een militair trouwen. Dienstweigeren. Dat wist ik toen nog niet. Was Johan er nooit gekomen. Zaten jullie nou niet hier. Ik ook niet. 't Is toch fantastisch hier?

PAUL 't Is prima hier. Net een kamp.

MOEDER Heb ik hem zo vaak verteld. Zo vaak geschreven. Maar hij wilde nooit. Hij wilde liever naar New York. Wat ie daar zocht? Hier kun je toch ook laat uitgaan.

PAUL Zelfs met gaten in de luchtpijp.

MOEDER Jullie waren pas om half vijf thuis?

PAUL Zoiets.

MOEDER Grokje blafte.

PAUL We deden als muizen.

MOEDER Jij kwam pas vanmorgen met een taxi.

PAUL Ja. Had daar vrienden ontmoet. Ben daar blijven slapen.

MOEDER Zo lekker, sinaasappelsap. Doe ik wat sherry door, voor de smaak. Vrienden?

PAUL Ja.

MOEDER Die gaven je die paellapan.

PAUL Voor u.

MOEDER Hebben jullie iets? Johan en jij?

PAUL We zijn vrienden.

MOEDER En Erik?

PAUL Zit in Peru.

MOEDER Ben je verliefd?

PAUL We zijn vrienden.

MOEDER Is het uit met Erik?

PAUL Zit in Peru.

MOEDER Als je maar niet vereenzaamt. Daar ben ik zo bang voor. Ik ben zo zenuwachtig voor mijn toespraak.

PAUL Voor de gemeente?

MOEDER Voor de broeders en de zusters. In het Spaans. Heel moeilijk. Ik zal uw slakken als met loog uitzuiveren en alle looddelen verwijderen. Dat is mijn thema. Jesaja 1 vers 25.

PAUL Als wilt u ze steriliseren.

MOEDER Je moet streng zijn soms, hè pa?

VADER Hè?

MOEDER Zo streng als je zijn moet. Dat vrouwtje laatst dat zei: Zuster Johanna, je bent altijd zo lief en zo mooi en zo gul, maar wat ben jij streng. Ik zeg: Ja zuster, het koninkrijk der hemelen wordt niet zonder sloophamer gebouwd. Is waar.

VADER Laat je broeders en zusters je huis schilderen, ligt de vloer bezaaid met schurft.

MOEDER Is de verf.

VADER Onzin.

MOEDER Ik ben zo zenuwachtig. Hè, hè hè.
(De twee oudjes liggen buiten te neuken. Moeder naar het raam, klopt enz.) Laat dat, laat dat! Dat is nergens voor nodig. Jullie laten je gewoon opjutten door de televisie. Niet doen. De oudste broeder en zuster van de gemeente notabene. Laten zich toch beïnvloeden. Ik haal ze wel even. Trek jij dan een hemd aan?

VADER Een hemd?